U. B. BERGEN
Ms. 185 d

Historiske Optegnelser

I

U. B. BERGEN
Ms. 185 d

Historiske Optegnelser af Peder Syllings

Da Amtmand C. A. Hansen ved Overbringelsen sin gavmilde Beskrivelse over Norge, tilskrev han flere af Landets Embeder og Videnskabsmænd, om de ville give ham Oplysninger om deres Distrikts Oldsidemindes, Sagn om historiske Begivenheder med videre; og for Sønmøre Vedkommende, henvendte han sig til Provsten Provst Hr. Peder Bendz i Borgund, som i Forvejen indkaldte sig med følgende Bemærkninger, som sig har fundet blandt Provst Bendz efterladte Papirer.

Foruden hvad Professor Strøm har beskrevet Situationen af Aramnæs og Riste Fjeld i Indre Sønmøre, med Omegn, hvor Kong Haakon den Gode skal have holdet sit Gjæstebud med Kong Erik Blodøxe, som han ved Havsnæs Stednavn i Storen 1789; fandt at Omtalte Sted og de der ved forefaldne Aktioner og Manøvrer, gjorde klart der vore forfædre; men for den omtalte Feltslags Virkelighed, samt om Havnene Hæsdø, Rastarkalf, Fræerberg, og flere videre, kunde jeg ikke erholde nogen sammenhængende Tradition, med videre, overensstemmende med den historiske Beretning, der som bekjendt, de egentlige Havne

En Del af Borgunds Klippegrund, hvor ligt til denne Sø behøvdes sig gamle Navn „Rottebjerget". Om der i Borgund har været noget Slot eller Borg, vides ikke, og Navn vore kunde ligge, som man ved, at Høvdingerne, jo Kongerne Sæde have havt paa forskjellige Steder, have nogle Gange, jo endog Gjæster, skjønt det vel Navn have ødemarke sig noget paa Meningsmandes Bekjender. Endnu skuer her paa Gaarden i Borgund en liden Høi som man Kalder „Borgen", skjønt at dette Navn Borg, nu ej forhaanden findes.

Af Munkeklosteret seer endnu Ruiner og nedfaldne Stenstykker, som vidne om dets fordums Tilstand.

Her her i Borgund nogensinde staaet et Skrivende Borgerbinds Gjedehus, Apostelkapel eller Sæter staaet paa Klosterets Grund eller Klosterets Jorder skal.

Desuden her der i Borgund staaet, foruden den nuværende Kirke, endnu en Kirke, Kaldet St. Marie Kirke, hvorom vidnet, at Kirkegaardsmuren, og en Forhøining Kirken her staaet, endnu vidner. De høie Steen af denne Kirke og af vaaendork St. Peders Kloster ere forbrugte til Forskjønnelse og Udvidelse af den nuværende Kirke i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede.

Udover her formodentlig sig Navn af en gammel Nor-

Fe Kvæge eller Fjeldet Kvæg Vædder eller Bukke. Den-
ne Fjord at ligge begrændset i en temmelig stor Kvægthal,
belagt til Fjelde fra Strandet ved den fjældfulde Side af
Gen. Fjorden, er den jevne Kulds Hellen eller Red, hvor en
god Del Fiske og andre Fartøier lønner, dels for Vest
og Vind, dels for at skjule Lods, og dels for at skjule forskjæ fig
med andre Fordriftsheder.

Aalesund, hvor der for nogle Aar siden var henved 30 Familier,
dels Handelsmænd, dels Lodser, har en meget god og sikker Havn.
Her opholdt sig Kong Oscar den 6te i Juni 1873 for Nogle
i 8 Dage, Hans Majestæt Fartøiet Nordstjernen,
var ikke Kun et Fartøi. Jeg formoder, at Navnet „Aalesund" er
fra oldgammel Tid hedt „Olesund", og Kun have faaet
med i Tidens Løb liggende Skjær „Olaskjær" Kal-
det, som i Nordsiden skeer under Land. – Her i Aalesund og
ikke i Skarungen, ligger de første Fiske Baade, især om
Vinteren eller Forhosten. –

Giske. Jeg gik ikke i Land, men saae Giske Kirke af Sted,
og ikke Præsten. Ved Kvalen sønder Side finder den jæ-
vnaldre Kjøn-Valbergs Grav. Den har ved Indgangen i Ki-
den noget indbøiet og i Jordet behandlet som Ligsteen
burde. Den stander nu for 3 Aar siden omhandt i

Ingeborg Eyendottter havde følgt hemelig Sylgemod.—

Opregnelse

paa den Jordrente, som Ødelsmend, Fo-
ster og ziege Bønder i Throndhjems Stift skulde til
Ærkebiskop Olav Engelbertsson til den forestaaende
Reise og Opholt under Regjeringen i Rom
Aar 1533.

Af hver Hr. Eskjøn, som skyldig var en Frost, for-
mede: 1 Tønde malet Flesk, 1 Vædder, 1 Høns,
6 Skeppe, 1 B. M. Smør og 11ve Eg.—

Af hver Hr. Hemmed Frost formede Gjilde Oxer,
1. reisest Askelmed Smør i, 6 Bismer, 6 Gjæs,
10 Høns, 1 Tønde Smør malet Eg og en Tønde Fjæstøl.
Af hver Fiskevand Gjest skulde Bønderne 6 Tønder malet
Fisk.

Hr. Jens Aben 1 Frost, gav 1 Tønde Fjæstøl.

Af Jens Leb (Ødelsmand) gav 1 Tønde Gl.

Hr. Nils ~~Gelelis i Bergen~~ i Bjørgen gav 1 Tønde Gl.

Hans Skipper gav 1 Tønde Gl.

Hr. Jørgen paa Stolen gav 1 Tønde Gl.

Hr. Thomas paa Skjerkelum gav 1 Tønde Gl.

Ön Thorsten Eriksson gav 1 Tönde Gl.
Thorstens Son Lars, gav 1 Tönde Gl.
Olof Eriksson i Björnön gav 1 Tönde Gl.
Olof Jacobsson from Löddingen gav 1 Tönde Gl.
Asbjörn Olvdest gav 1 Tönde Gl.
Björn Ellefson gav 1 Tönde Gl.
Olof Kuss gav 1 Tönde Gl.
Kjell Olsen gav 1 Tönde Gl.
Olof Thorsson gav 1 Tönde Gl.
Lasse Jonsson gav 1 Tönde Gl.
Mikkel Olsson uti Vestre-ulex gav 1 Tönde Gl.
Hr. Thjodan gav: 1. Kv., 5 Tönder Humlöl, 2 Bükk, 1 Tönde Smör.
Olof Kurlsson gav 1 Tönde Fjöslöl.
Hr. Nils i Vedum gav 2 Oxe, 4 Bükk, 2 Vedr, 1 Svin og 1 Spand Smör, 3 stora Oste og 6 smale Oste.
Hr. Peder from Aarnes gav: 1 vogn Ged, 2 Bükk (gilde), 8 smale Oste, 1/2 Kjör og 3 Gos.
Hr. Peder from Thingvold gav: 1 gilde Ox, 2 gilde Bükk 12 Kjör, 3 Gos, 8 smale Oste og 100 Eg.
Hr. Nils (Thelin) i Borgund gav: 3 Tönder Malt, 2 Tönder Humlöl, 1 Spand Smör, 100 Eg, 1 Side Flesk, 1.

Flegtd Nöt, fams 1 flegtd Nöt hos Jens Dallö.-
Hr. Abrd i Oskevig gav 1 spand Smör, 100 Eg.-
Kristopher Revald vaf ieden Tiuvl Dannka spen Abl-
seth) fromskeffde: 4 Oer 2 gjälde Kjör, 22 Fenr,
21 Höns, 8 Gas, 2 Sönder Saltfisk og 110 Eg.-
Hr. Nils i Vedven fondhceller: 3 flegtde Nöt.-
Hr. Herrud gav 3 flegtde Nöt.-
Lovens spen Arnöen (enden for Mordø) gav 16 Mk. Smör.-
Lovens Mortenspat fromskeffde: 3 gjälde Oer 1 Kjör,
10 Höns, 1 Gas, 100 Eg, 27 Smaakvæder, hvoblant 13
af Geder, og de övrige af Gjedlinker, 1 Lod Saltfisk,
20 Spegelæg.
Hr. Alf spen Egdal gav 1 Bük.
Jens Dallö gav 2 Bükk og 9 Eg. (Nordalen)
Elling spen Gjövig (i Bovgen) gav 1 Bük.-
Olef Hengerspen Pål i Hjörnöfjord gav 1 Bük
Peder Iversen fromskeffde: 3 flegtde Nöt, spen Rud-
dalen, 9 Smaakvæder, 2 B. M. & Mk. Smör.-
Hr. Sigurd (Frost) i Herrö gav: 1 Oer 1 Bük, 1 Sau,
1 Gees, 2 B. M. Smör og 9 Eg.-
Nils Smed (formodentlig spen Gisk) gav 2 Sönder
Fjöl.

Sidney gav 1 Spand Smör.
Hr. Svensson (Skrift) i Stenyngsunn Nordmör, gav: 1 vaxen Ox, 2 Kühr, 3 Sönder à 6 Lauer, 5 Sönder Hümle öl, 4 smale Oxe, 3 andre Oxe. 1 flaatet Nöd, 2 Sk. Flesk 2 Gjæs og 5 Höns.-
Johan Krüke 1 Fed Mumme (vividel hvad formeget).
Hr. Gyskild gav 2 halve Anker Vin, 1 Fed Mumme & 1 Sk Gjetöl.
Vin Hansen gav 1 Sönd Gjetöl.-
Simon i Skiæ gaard gav 1 Sönd Gjetöl.-

Romsdals Marked.

Skeer en liden Forgjeves Forfald paa Viaasens Langs i Bergen, forvegen hvilke Byger han önskede behandlet paa Hjemmedet i Bud, Aar 1733. og blandt de norske Byger, veer angaaende Romsdals Marked; men hvori denne Forsömmelse bestod, vides ikke. Mennesket er hver har vaaget det for nödvendigt at indrette et slags Fölleskjöb under Marked, det Slags mend og Dyrk, hörte til Byens Orden, under Marked. Nok er det den förste gang et Marked nævnes i norske Breve (Jo. N. Diplomatarium 10 B. pag. 428.)

Eleven i Romsdal

I Brev af 13de Juli 1635. til Skrev Hans Chri-

Kiem den 4de Alex Pedersz, at han meen hans Indsende med den Hollender Levin Levinsen, som aar 1633 heede fuent Lov til at gjöre sig Rommels Elv saa nyttig som müligt, for det altid flöde Vand, men at han nu skal gjöre Adel og Abelsbönder og andres saa vel Krog, Fösse og Elve, med deres Mind nyttig og mis-bruges sin Frihed og Rettighed, som han gives veer, u: s: v: -

Aar 1636, efterdi bemeldte Levin Levinsen sin Rettighed, som meldt, til Fogden Marcus Pedersen Brorstad og Anders Iversen Foged i Rommel, at bruge og benytte det samme Krugbrug og Sager saa vel som meend som Peder Levin Levinsen tilladt, da denne Med Kontrahenten i Hollum ingen videre Bekost-ning vilde gjöre -

Aar 1637 den 6 Januar, fik en Hans Thomesen Rentier af St. Magrethe Kirkes Fordrede saa Sönmöre, som tidligere havde af Kirkeværge Johannes Andersen.

Aar 1637, d 27 Februar meget Rettede Anders Iversen Foged i Rommel, med Kronen Gaarden Stokke 2 Vog. i Grettens Prestegield, imod at faa 1 Vog i Gaarden Gre-nes i Vestre Fogd.

Aar 1638. d 2 Januar, blev Christen Madsen Sorn. Kiem over Sönmöre -

Aar 1638, blev Gaardene Rødseth i Borgunds Sogn, så vel til Sørum Prestegaard, uden at de til Kirkejord, at nogen Sørum Kirke har havt her.-

Aar 1639, den 3 Februar, tilskrev Kongen Jens Augustsøn Bjelke, at hans Søndmøre Fogderie blev i 2de Fogderier, i Nordlitten og Sørlitten, og paa, at ikke Lønnen blev større tilsammen, end hvad den forrige Foged havde hver alene.- Jeg har ogsaa at Allenaaden blev overholt.- Hr. Christen Jonsøn Heggelund blev Student fra Throndhjems Skole Aar 1620. Ind i Kirken som Student ved Universitetet i Leiden d 23 Juni 1626, og Rector ved St. Magrether Fortegnelse Søndmøre i 3 Aar, er Lik at hun Aar 1629, blev Sognepræst til Gjerding. Som denne afvendige Mand, inina Optegnelse om de ældre Præster i Gjerding. Den første i denne Optegnelse nævnte Sognepræst til Gjerding ved Aar 1533, Hr. Niels, er for mig en ny Mand, som jeg ikke tidligere har kjendt.-

Syge Lærmandslæger

Søren Nilsøn Sørumskriver over Søndmøre Hans Kneisen Sunnheim Lensmand, Knud Pet. Olaf Nilsøns Olaf Mørkebirk, Hans Eide, Aron Bakker, Lensmand i Vandelvens Klæbu, Gjør Pedersøn, Ole

Aar 1684. i Oktober Maaned, vare vi ved Vandtings Rettething, og vare da indstevnt for Retten ex Officio Magnus Mortensen Mørsetter, som havde gjort sig skyldig i Leiermaal med sin Tjenestekvinde, for hvilken Forseelses Skyld bemeldt Magnus efter Kongens Brev af 30 Dec. 1683 skulde bøde 30 Rigsdaler, som ved Registrering befindes at beløbe i følgende Sager: 3 Kjør tilsammen 7½ Rigsdl., 6 Imekreser for 7½ Ort. 1 Kalv 1 Ort, 1 Bagskjelle 2 Ort, 1 gammel Hingst 1½ Ort, 1 Kjøreing 1 Ort, 1 Rug 4 Ort 1 Øxe 1 Ort, hvilke alle blev tilkjendt Kongen. Tjenestekvinden, der var saa fattig, at hun intet eiede, blev dømt til at straffes paa sin Krop.

Skyldige Nilsen Sørensen over Sandmor Siver Knudsen Sørensen i Langlo Skibred, Ingebrigt Langlo, ... Iversen Ringstad, Gleser Halstensen Siverd Knudseth, Colben Halberstad, Lensmandsbetjent Pettersen, at have 1687, den 9 Juni holdet Thing for Dale Skibred. Tilstede vare ogsaa Lagdenmand Andreas Hansen Møller. Efter mange Forhandlinger, vare paa indstevnt Drengen Johannes Olufsen Grønning, som havde begaaet Leiermaal med Pigen Marte Larsdatter Grønning, der begge vare beskyldte i 3die og 4de Led. De havde ogsaa vundet

for Retten förnöje Aar, og bleve de tilsyneværende vom Aaret
Vilkor. Thingalmuen bevidnede, at de ikke eiede andet
end 2 Mollers Jordegods, som Prangen nylig, efter sin og hen-
des Fjendskab hende tilkjøbt sig, og som, ved tid Kongens
Skatte blev tildömt. Tilsigemanden Rom der dergang fram for
Thingbordet en Dag, Britte Knudsdatter, som og sam
hende forhen sig ilige Mand med Lærmand, med hende havde
nogen Aarrörende Fællesskab, med hvem hun var beslegtet i 3de
Led; Men da hun var en Enke og Moderløs Pige, som
intet eiede, blev de dömte tid at römme Stiftet, og
Gabrom Johnsen paa sig i Forseelse efter Anholmens
Landnavn Rand, og skyg hun skyndt til Kjøbenhavn. —
Thyge Nilsen Sorenskriver over Sønderhe, Knud Nilsen
Lensmand i Gjesing Herred, Olef Lykke, Elling Krenge,
John Selmundsen fra Vardevel, Selmund Eid, Anders
Knudsen Lykke, Langelandsmand i Gjesing Herred,
Gik vitterligt, at Aar 1686, den 1ste December, var efter
Lagsmand Andreas Hansens Møllers Ord, blev Thing holdt
for Gjesing Herreder Almue, og fremstillede da en Ole und
Selmund Olsen Bjørnbak, som hende begge Lærmand

med sin Hjemfallne Tolvei Olufs Datter. Herfor blev hun
dömt til at opsige til Kongen sin halve Bøe med 12 Rigs-
Dalers Pröver. Tilsex var en sellig Husmandsdatter, der
intet havde at bödemed, men blev straffet paa sin Krop. —
Thyge Nilsson Sognefoged over Sindmark, Robert Ander-
son Lovmand i Nørre Hiebred. Lars Nedre-Lund. Iver
Hove, Anders og Rasmus Sotter, Anders Vaagen, Lag-
retsmænd for Nørre Hiebred. Forvidtligt, at aar 1686,
den 3die Juli, under Thinget for bemelte Nørre Hiebreds
Almue, fremstillede for Thingbordet gest Mand, Knud
Knudsen fra Mölleboel, som havde begiært Lejermaal
med sin Hjemfallne Pigne Knuddatter i Böder herfor
blev hun dömt til at opsige i Böder til Kongen sit Bul-
we Bø, som beløber sig til 6 Rigsd.; da Gaarden var fradøe-
get, tilsex var hun sellig, at hun intet vidste, hvorfor hun
blev dömt til at bide Straffen paa sin Krop.
Aar 1693, den 4de Marts holdtes Tinghus paa
Gaarden Flesland i Nørre Hiebred, overvorende vor
opsete Sognefoged Jacob Matthiesen Ebbeltoft, med
Lagrettesmænd: Andreas og Rasmus Sotter,
Erik Solgisetter, Anders Almestad Olof Vaagen,

Anders Gon, Thorlex Korpestad, Mads Ingem Deuß Korpestad og Johannes Arnesjön, samt Ingeb Andreas Hansdatter Møllar, hvorved ved indstævnt for Retten en Pige ved Navn Bertha Eriksdatter som havde lidet Fejl beskyldt af en Leender Simonsen, begge hjemhørende hos Deuß Korpestad Dommen lød, for Pigens Vedkommende for 2den Gang Liermaal, at skeie skulde Regestrygger og forvises Stiftet. Drengen Leender Simonsen, der ved Forhør, skulde som Fader Dom paa sig ladet Skrive.

Aar 1754, blev gjort Maend Ole Gierson Skiærdalens Tiltale at erlegge til Kongens Kasse sit halve Bøe, for begaaet Liermaal med Pigen Anna Hansdatter Klæsjön i Vanelven. Dets Beskrivning 1 Rigsd. 4 ort 6 Sk. Gielden 81 Rigsd. 3 ort, følgelig sidst Kongen inga Bøder.

Samme Aar blev Ole Pedersen Bjørnseth i Volden Dømt til at erlegge sit halve Bøe i Bøder til Kongen, for begaaet Liermaal med Pigen Bertha Knudsdatter Skiervøy. Dets Formue 51 Rgd 1 — Sk. Gielden 55 Rigsd: 2 — ß. følgelig sidst Kongen ingen Bøder.

Aar 1746 blev gift Mand Jens Pedersøn Hvidkjær i Volden Rørdt Sønd til Ost Bøe til Kongen for Voldsted for begaaet Leermaal med sin Hustrue Helv søster, men da Mandens Gods overstey Bøde Summen, gik Kongen ind til.—

Aar 1756, blev Knud Thorkelsøn Gjerner i Borgund Sogn, Sønd til Ost beliggende 1½ Lod Sølv til Kongen, for. da han havde hafft forbudig Samleie med sin Hustrue Daniel Rasmusdatter.—

Samme Aar blev Hiemmelig John Jensøn paa Kierkjende eller Kierkebø paa Solven i Selsøens Prest Gield Sønd til Ost beliggende i Bøder til Kongen for begaaet Leermaal med Sigrid Synneve Rasmusd. sin Voldsted, men da Gjerningen var langt større end Bøden Summe, gik Kongen ingen Bøder.—

Lensmand Thingel i Ostrolm den 18 November Aar 1738 havde Ingeborg Nicolai Datter Skiesp Ladestad Stoms Sogn, boiget Rasmus Jørgensøn Hvidkjær, der som gift Mand havde paa et Barn med Sigrid Bjørd Gjermunds Datter Nordal. Hun blev Sønd til Ost erlagde sin Bøde til Kongen, og ei Sigrid Skille beliggende 1½ Lod Sølv til Rektor Hospital.

Aar 1738. den 29 Oktober, under Thinget for

Dole Skiebred, blev Ole Pedersen Krøse og Pigen Brithe Olsdatter Lien, formedelst deres Barn sammen, den de vare beskyldte i 3die Led, dem dømt til at arbeide deres Bryllups Kostning i 2 Aar, og hun at arbeide i 2 Aar i Fiskevandene i Nordlandene, samt at de begge maatte erlegge deres Bøder til Kongen og Gudelav Kirkens Fattigkasse.

Aar 1740, blev gift Mand Hemund Knudsen Gjerde af Eggedal dømt for 2den Gang Leiermaal med Pigen Anne Eenersdatter, at bøde efter gjældende Forordning til Kongen med 5 Rigsd. 5 Mark 13 Skilling, efter at have udstaaet Kirkens Disciplin at forrette Landet; og Pigen at bøde til Fattigkassen 1½ Lod Sølv. Forhenværende, blev Hemund Dommen atter efter formeldt Forhen, at han istedenfor Landsforvisning, skulde arbeide i 2 Aar paa Throndhjems Festning.

Aar 1756, blev gift Mand Rasmus Johnsen Bjørnseth i Volden, dømt til at erlegge sin Bryllupsbøde til Kongen fordi, han havde samt Barn med Pigen Gisele Olsdatter, der var hans Broderdatter, for hvilken Aarsag Manden havde bortrømt fra Hiet og hjem. Deres Eiendom beslaglagt at betale sig til 75 Rigsd. og Gjelden

71 Rigsd: følgelig fik Kongen 4 Rigsd:
Aar 1756 blev Ingebrigt Nilsson Lomsette,
der laa paa Gaarden Rygge ved Nørresund, dømt
til at betale 12 Rigsd: til Kongen for begaaet
Leermaal med Pigen Bertha Andersd: Hjørnør.—
Aar 1757, blev gift Mand Knud Larsson Grø-
ningen, dømt til at erlegge for Buedrød til Kongen
for begaaet Leermaal. Her fik Kongen 1 Rgd. 1 ß.
Samme Aar, blev Cornelius Andersen Engesæth i De-
le Skibrid, dømt til at give for Buedrød til Kon-
gen i Bøder for begaaet Leermaal som gift Mand.
Her var ingen Gader paa stor, at Kongen fik kun
4 Mark 3 Skilling.
Samme Aar blev gift Mand Knud Jensson Mølle-
bak paa Ellingsrud, dømt til at erlegge for Buedr-
rød til Kongen formedelst begaaet Leermaal. Her fik
Kongen 6 Rigsd. 3.— ß.—
Aar 1759 blev gift Mand Lars Knudsson Vatne i
Aalstad, dømt til at erlegge for Buedrød til Kongen
for begaaet Leermaal med Pigen Apeline Knudsdatter.
Aar 1759 blev gift Mand Peder Olsen Stor Enge-
sæth i Skee Sogn, dømt til at erlegge for Buedr-

lod til Konger for begaaet Leiermaal med Pigen Gøleu Andersdatter Vestre.

Aar 1761, blev gift Skomd Hans Olsen Stue Engesæth Domt til at erlegge for Buedrød til Konger for begaaet Leiermaal med Pigen Ellen Pedersdatter Hoff. Hans Bo blev vedlagt at huus Fader Peder Sundersøn og Peder Knudsøn Stue Engesæth, og sidst Konger i Bøder 1/10 af hans halve Bo, med 1 Rgd: 1 M. 18 B.

Aar 1770, den 19de Maii, var Lovmandia for Borgemts Skibrede Paal Pedersøn, med 2de Skomd tilstede i Stolestæd, hvor ex fattig Skomager Cleius Corneliussøn for at indstige hos hans Stalding, ifølge ex den 23 Octobr 1769, afsagt Dom, hvorved han i Leiermaalsbøder skulle betale til Lensfaldsforpagtner Jens Lindrup 12 Rigsd., og for at have hafft forbudig Samleie med sin Hustrue 3 Rigsd. 4m. 12 B., hvilken Bøder skulde falde til Reknæs Hospital, og betale denne Proces Omkostninger med 2 Rigsd.

Aar 1775, den 3die October, holdtes Registreing o Bo af, efter tilhvorende Ole Rasmussen Ytter Hald i Vendelsem Skibrede, de hvorfra begaaet Leiermaal med Pigen Anne Olsdatter Hald, som derfor hvorfra forbrudt sin Buedrød til Konger; men da Gjelden var større end

Baads Dommer sikt Kongen ingen Bøder. —

Aar 1776, den 10 Juni, var Lovværnet for Borgerskabet Peter Christensen Møller, med 2de Mænd tilstede som Laugets Vidnesbyrd i bemeldte Skifteret, for forestaaende Baads tilbørende gjeld Mand Hans Hansen, der havde forbrudt sin Baadsret til Kongen for begaaet Lovmaal med Byen Juni Ellevedalle Vidnesbyrd, men da Gods var større end Baads Dommen, sikt Kongen ingen Bøder. —

Tillæg.

Aar 1692 tilstod Fogden i Søndmøre Andreas H. Møller, Lovværnet i Vatne Ole Andersen Skor, at Rane Handelsbo, som havde 3 Gange begaaet Lovmaal skal straffes til Kongen, som her kun skeet er til sine Aarene, at da mødte som Sidst, hvor Lovværnet pleier at blive nævnt, og at bemeldte Vaandsvolk udsteen sin Skeet, efter at hendes Dom forstkunde kjendelses er forkont. —

Samme Aar tilstod Fogden ellers bemeldte Lovværnet Ole A. Skor, saaledes:

Saasom Ole Knudsen Elvestad Kvinde sitter, at den sitte Bertha Gulbrandsdatter, som bemeldte Ole Knudsen Elvestad har begaaet Lovmaal med, har sit Tilhold

paaen Gaarden Vatne, som er Kalvegaard til bemeldte Klosters, og den hun skjøtter, ellers ere Kirke Regnskaber, dersom hun ei ved sit Syns forvisser, saa har Lensmanden Ole st. Aker, ei tilholdt bemeldte Brithe Gulbrandsdatter, ei hun saadanne ligger, neuer hun har udstaaet Kirken Disciplin, ei som hende ved sit Syn.

Item Ole Edmundsen Gjestvæx forleden Aar 1691, efter Sorenskriuers Dom, er tildømt at bøde 4 Rigsd: i Bøder for begaaet Leiermaal, hvilken 4 Rigsd: Sorenskriueren Hr. Jacob Matthisen Ebbesløst har lovet at være vaarig for, er skeet nu til den Kongelige Kurs indbetalt.

Aar 1692 den 7 Januarii, blev paa Sorenskriuen vegne Niegaardsmoens Sönder i Borgesyssel opholdt af Lensmand Ole Andersen Gjestvæx, med Lensmanden Hr. Jens Olsen John Aker, Ingebrigt Aker, Ole Storksen Aasen Ø. Per Bjørge, Lars Hegen, Elling Vedø og Lars Herse, hvorved vaar indstaar Skudsmaal Mads Jensen, Søn af den afdøde Kapellan i Hjørundfjord Hr. Jens Olsen, i Ægteskab, at han haver gjort sig Pligtig i Leiermaal med Jomfru Dorthea Jensdatter Hegglund,

Efter Amtets Ordre, skulde Ole Thorsen holdes
paa et Ting, hvorsom var Lagtinge Anders
Henrichsen Møller. Den efter Hr. Jens Pedersens Be-
gjæring, hvor Lovrettes Jens Larsen tiltaget med John Ol-
sen Sørensen, indstævnet Hemmelig Borthe Jens Datter
for at tilsvarge sin Moder Jensine Hendes Barne-
fader; Hvorpaa hun paatog Ja! Nu fremlagde Lars
Oxfeldt en Skiødning fra Mads Peder Jens Pedersen, at
han paa sine Vegne Møllevrid i Ritten og med laugde
hans Protest mod Borthes Sigelse, som han paastod at
han havde gjort vorsin Forvarelse til 10 Dage. Og som
hverken Oxfeldt eller Mads Jensen havde noget vi-
dere at fremføre, paa fremstod Borthe Hegstad
og paastod sin første Eensstand, idet hun fremlagde sine
Breve som hun havde for, og under Edsens Skabelse
paastod hun Mads Jensen, som nu blev oplæste og hvis
Indhold var, at Pedersen her voret hans Herskab at ogte
hende, paastod fremlagde hun i Ritten en vedtagtig Pro-
test, dateret Skiss Rectorat den 6te Januar 1693, tilligemed
Attest fra Præsten Hans Christoffersen Skarberg, om,
at hun tilligemed Mads Jensen her indstævnet Skiss Rets
Bisidder, hvilken Attest de Dato Skreven d. 19de

Desember 1692, og underskrevet af Hr. Hans Christoffer-
sen Meerberg. Så fremlagdes et Skrift fra Fordrevne Anne
Gundsdatter, hvorved som fra Christen Knudsen om, at Ver-
net, som var et Drengebarn, levede Kun 1 Time efter Fød-
selen, d. s. d. Efter en vedlagt Dokumentering i bemeldt Sag,
blev det kjendt for Ret: at Mads Jenssen er Barnets
Barnefader, men den han ei vil ægte hende, bør han at betale til
Kongen Kuse 12 Rigsd., og til Barnet 6 Rigsd. foruden den
de til Hjemmefød 40 Rigsd. for en ærlig Pige. Og en Ko-
gen Tid blev Skallmud 3 Rigsd.)

Et af de skjeldste Mindemærker fra Fortiden, som jeg
her skjelsk paa under min embedsmæssige Reise i Sønd-
mør, maa jeg med Rette henregne en endel Gravhøie, en
Langhøie, beliggende paa Fjordes Sundseth i den saakaldte
Kjørsvedvik i Ostrøe Hovedsogn, en Fjerdedels Mil fra
Søen. Denne Langhøie, der er beliggende paa en gjødsel-
Mark, tæt østen for det nylig opførte Skolehus, paa ven-
stre Side af Bygdeveien, er 25 Alen lang, 12 Alen bred og
3 Alen høi paa Grundfladen. Hvorpaa Siden er ubemær-
ordentlig af Skov, paa nær det er formodet, at der paa de gamle
Langestrøe, hvorhen i Oldtiden vores Fædre i Hedning-Tiden
pleiede at begrave deres afdøde Høvdinger, og som

og som en Følge heraf forlignet den med Retten, at den af vore Anliggender mere havde sin Opmærksomhed henvendt paa denne Virksomhed, og ledet af en fuldkommen Overbevisning om det, at jeg lod den offentlige sin vedvarende Linie.-

Indeværende Aar Sommer, var mine 2de Brødre Hr. John og Peter Hylling, i Eidsvolden i Romedal, og hvor Del af en Fremstilling, hvor Peter og 2den Fremmer. Ved den Anledning, var John inde hos en Mand paa Navn Reistein i Klevs Sogn, og da han gik ned ad Trappen (Stentrappen) til Vaaningshuset, blev han opmærksom paa, at der af de lange Stene for udgjorde Trinene til Trappen, havde nogle endnu Stumper, der lignede Rømmer, da han havde Anledning til, at gjøre sig bekjendt med disse gamle Skrifttræk, ved at gjennemblade mine Bøger. Jeg har i den Anledning skrevet paa til Nicolaysen i Christiania og til Kaptein Egeler paa Molde, uden endnu at have erholdt noget Svar.

Under med Opholdt i Aalesund Aar 1882, i Marts Maaned, viste Hjalmund Eriksen i Fiskergaarden, mig et par gamle Vaadeskeder, der vare indsatte i Bjælkerne,

hvilke Vinduer for hvert Stuen ien liden gammel Stue paa
Smedsen i Halsund. Paa en af Ruderne stod skrevet:
Monsieur Nils Hansen Hegerich, Anno 1714.
Paa den anden: Madomoselle Magrethe Olsdatter Aalsetter
Anno 1714. Her i Byen
Ovennevnte Nils Hansen var en af Hans Hegerich, der
var Amtmand i Nordlands Amt og Eier af Gjerde og Gjerdgaard, medens
Magrethe var en Datter af den rige Ole Hansen paa Aalsetter.
Hun døde ugift Aaret efter 1740, og hun kom forøvrigt til
Sørfolds Kirke den Klokke som endnu er tilstede, hvor-
paa staar Giverens Navn med hvorfor Aarstallet 1719.
Aar 1882, forrende Borgerne Herredstyret til
Meddelelsen i Følgende 2 Aar ingjerdes Kirkegaard tilhørende
Borgerne Kirke, og som for nogle Aar siden var Rekon-
do og var fast tilsidst, saa man havde bestemt at den nye
Kirkegaard til Kirken. Paa den ene af disse gamle
Kirkegaarder stod følgende Indskrift:
Forrend til Borgerne Kirke af Hr Provst Knud Knudsen
Meene Anno 1714.
Paa den anden stod:
Forrend til Borgerne Kirke af Frø Anne Dorthea Min-
dermen Anno 1714.

Om vore Gaardnavne
af 5. Tylling.

Der skal gives lidt Efterretning til, for end mere bliver
ophobet paa, at en stor Del af vore Gaardnavne her
gennem Tiderne dør, vorder under givne den vilkaarlighed For-
andring, dels som en Følge deraf, at de fleste af Landets Em-
bedsmænd ere fra Danmark, der ikkjendte Distrikts Be-
folkningens Sædvane, formedelst uvidende Gaardnavnene efter
det Øre, som de maatte nu engang komme paa Ører
efter Navnenes oprindelige Form, dels her tarfeges adskil-
ligt Jord, at Gaardene ofte skifted Beboere, idet at Folk fra fremmede Steder tage Gaarden i Bebyggelse, og ikkjendt med den,
Mer hist Gjenstande eller Tilbehøre, som ofte af givet
Sted Navn, her gave det vilkaarligste forandret
Navn, alt efter som man gave hvor sin Mening her
opfattet Stedets Beskaffenhed. Forskjellige gamle Gaard-
navne ikke i den oprindelige Form forekommer i gamle
Skrifter, er mange vist til at dele her lidt Stedets
Lokale og Beskaffenhedsforhold. De ofte korte vare til
Vejledning til Navnets Oprindelse; men hvor de Gaard-
navne forekommer i gamle Breve, her man ofte Ex-
empler paa, at man her fundet det oprindelige rette

Guardianerne. Som regel, ere de fleste af vore Guardianerne, enten Egenskaber eller Beskæftigelsesdrivere, og ofte er Guardianerne blevne opkaldt af deres første Opfindere eller Bekendte, jeg ofte efter en tilfældig Begivenhed, der har foregaaet paa Stedet, hvorpaa man nu indtil Hjemstedet her. At paa tilbageførte vore Guardianer til deres oprindelige Form, er et ønske som jeg meget ønsker end længere, og endskjønt et det var paaregnet den første Aktiekommission, at de enkelte Revisionerne af Guardianer Skibsfordeling, ogsaa skulde gjøre Guardianerne deres oprindelige rette Navn, gjorde dog et stort Flertal af disse Commissioner ikke eller indtil til denne Dag; og ønskede at der ogsaa enkelte forrige Skibsrhedere af en Skibsregister, denne Dag blev brugt paa Bane, paa fik den ikke eller ingen Tilslutning, og ledet af den Anskuelse, at det er Ethvert tilladt at udtale sig om denne Sag, eller at lægge et Par Ord med i Laget, tillader undertegnede sig herved, med et Par Linier at udtale sig om Sagen, da den har haabet, at disse Linier vil bidrage til at en i Sagen mere indviet Mand, maaskee finder vil rette til Sagens Gang. — Ineden enstaa Linier tillader jeg mig ydmyget herved, at gjøre Dem paa, at Skibsrhederne omkostes, hvorved Guardianerne i Skibsregisteret have faaet deres Navn. —

1. Herseberg, fordum Erseberg, Jordbrugsbrug og Jord med Gaarden benævnte formentlig Sölvers, som dog bør bestaar af Kjør og Gjemmer. Gaarden har i gamle Dage tilhørt St. Magnetts-Kirken i Borgund.
2. Leggebuk af Hog og Bakke, mentlig af Bakkeholdt hvor Leggebuer vaser.
3. Gudmundseth, Jordbrugsbrug af Gaarden fordi Opgidder og Bebaer Gudmund, Alfsen Gudmunds Sön, Bosted.
4. Norvej, af Ord, hvor man fra Gaarden Honingdal for Veien Klokka 5 Eftermiddag, Nord.
5. Honingdal, den vestre, yndige og smukke Del.
6. Glomseth, af Gaarden eller Glom, den lydende Lyd som Elven, der her gaar ned i Dalen, kaldes hvor Vej, man man Veien paa Gaarden forbi.
7. Leite, Navnet Leite er et gammelt Navn, der ofte forkommer, baade paa Gaarde og andre Steder i Slag og Mark. Man har saaledes i Skodje Herred Glomseth Leith, Overa-Leite ved Gaarden Sorthe, Leithe over for Gaarden Skodje, Hov-Leite i Valsdalen og Gaarden Leite i Stetteligjeder. De fleste Steder, der

heer Navnet Leite, heer den Lokalbetegnelsen, at man
paa Stedet, til den ene Side heer Vejen til Sæter, og til
den modsatte Side ogsaa til Sæter eller til Fjorden.—
8. Vallen, af Voll, Flot gjør flere Mark, som ifjor var
Tilsaadet ved denne Gaard, den Hösene i gamle Dage, stode
paa de fagre Vollerne ved Søen, og ikke som nu, ofte
paa den Höide; af denne Gaard har Valle Skibredet vaat
opkaldt.
9. Heimheim, det høie Hjem, den Gaarden ligger paa en
Höide ofte paa Søen.
10. Solnör, Jordtykket, af den Aarsag, at det ovenfor
Gaarden liggende Fjeld er til Hinder for, at man
paa Gaarden kunde, en stor Del af Aaret see Solen lige
som i Nord, altsaa Solnord.—
11. Apalvik paadem Apalvæg, Jordtykket af de der i
Fjorden voxende Æbletræer, som af Almuen be-
nævnes som Apaltræer, og hvoraf et Exemplar ligger
ved den ene Side paa Gaardtunet, hvis Stamme nede ved Roden, havde en Omkreds
af 2 Alen.

12. Skodje, som nu ikke har Sit over Hundred Aar, gaaer ved Navnet forkortet til Skuie Reder i ældre Skrifter Skodin, Skoden og Skidener. Man har dette Navn Skodje Etymologie af et Skue, Overskue, Udsyn o. s. v., hvorpaa man har den bedste Udsigt, man skuer den Omstændighed, at ligge her i Egnen gives flere Steder hvorpaa man maa have ligget godt Udsigt, jo end og bedre, end at man har kaldet dem Skodin eller Skoden, som forøger vor Opmærksomhed i forlig Grad, som Navnet til et Fiskerie Mærke, beliggende norden for Haardstuen som Ytre Skodje, Skarmarken (Skadelagen) kaldet, hvor Sagnet tæl vide at Skibsnavne skal mænde om en belejlig Mandeskade, som her i et Feldslag, tæt op i Siden skal have funden Sted.

13. Gjendvig, af Gjend, hvor et Dyr tillaves, hvor i Kreaturen have om Sommeren i Leden for ordentlige Gjøer. Sandvoren Dyr, sammensat.

af Grinder hende Afskedsene i Indretning skuende der hvis
kjærden Grænse kun er, til sine Kreaturer, i samle Dage
den de bevilgede Fjerden Grindvejr Ernæring til Sommerbeite
for sine Kreaturer.

14. Skuethe, fordum Skuede, af Sommerskuede, som
her i samle Dage sammen legger, det af Sommer det
Reder bruger til Vandsamling, det til Redskabning.
Endnu seer dette Steder i Jorden, hvorved man Fjerdens
Bønder som i Udmarken, som ligger efter samle
Sommervei.

15. Sorthe, fordum Sortenæs, af den sorte og mørke
Skjegg som et over Fjerden beliggende Fjeld, hvorved
sagen

16 Selskabsvej fordum Selskabsvej, et Sted hvor
man i samle Dage hende indrettet Selskabsgang.
Stedet egner sig fortrinlig for et Fjerdens Anlæg,
da Stedet ligger i skjønneste Elve eller Storskovrand.
Selskabsomkreds ofte i samle Præster.

17 Digernæs, af dagen Fjeld. Alfheim det Klovfjelds og
Fjeldets Navn. Som Egenskabs-Navn, hvorfor det-

I Neun ivdnorkl gvd lik Jeerden Dejerade.-
18. Venv, fordum Vinev, es et vinne eller et finde
sig from. De Gen v gamle Dage var bevisser med
den Birkedag (d. Hr. Strøm) havde den ogsaa den bedste
Sommerhavning for Øiet, og de den Tilige her en stor Vid-
de, var det altid for lundelsmed Vanskeligheder hvor Hvet,
for Jaarsiern Sagesprogene lik Borgerd, (lik hvis
Prokl ord Gen var beseffet) et gjorsiend Jaarsen,
og ogsaa en Jeerd en Vinens ideen nordl. stakedning, Rekl.
Vmuf Gen Vinev." Endnv kedder det om En som
Rev ove Kommer seine Vildsyn, at hun vingerslig bvrt."
17. Torsdov eller Torsdvene, Tirsdag, Hvedefolk, og
Brvea eller Brvene, en hvidliggende Bjergrand.
Tvea et Navn ved dette Fjeld ligger en af de Famler
Stavisser, hvormed ifor om Høstnatten ofte hen
for Skibrande, hvorfor mon ogsaa et Hvedefolk,
Tirsdag hvorfra Tilhvld dvi, der et Navnet Tirsdvene."-
20. Mevæer, fordum Mejer Rekel, og et lidet
øde for Jeerden beliggende Skjær Mejemeier
Rekel, der i Forstand hører Sedjerade ogsaa en Mejer.-

21. Stasøth fordum Skerssötter, som Rudbek oplyser som gaarden staaende paa Bautasten. Der er Sandsynlighed for, at Stedet havde et Navn, forend den Bautasten reistes, men dette Navn henhører Historien og Sagnet glemt.

22. Stegseth, fordum Skuseth eller Stuguseth, af Stör, som i Almuesproget hedder „Stöv". Ifølge en herpaa gaaende, fra gammel Tid vedligeholdt Tradition, skal man endnu af gammelt at Sted paa Gaarden, hvor dens første Opbygder opførte sig en liden Stue, til at bo i, medens den store og gamle Stuebygning, og deres brandte Gjæster, da der paa Stedet, langsmed i Siden, ikke bygtes noget Sjerbygg, da Gaarden ikke engang skal have havt endnu.—

23. Oesker, hvilket Navn undertiden er blevet forvandlet til Opeskar, er belegget Sted under en bratt Aas. Aa eller Aard, ligger ogsaa paa Gaardens Jordskjød, hvorpaa Gaarden eller rettere Stedet forend nogen Gaard anlagdes her, har havet Navnet „af i Aarnet", der af „Oskar".

24. Klette fordum Klotte, af Oldnordisk Klettr, paa Norsk Klott, som Klottebi, o. s. v. — Nutidens Klotte, er ikke al-

Een Gaardens gamle og rette Navn, men Tillige et Egen-
skab eller Beskaffenhedsnavn, da der nede ved Siden,
hvor Gaarden Hørup fordum stod, her fegne og flotte
Volde, fremfor Gaardens øvrige Omgivelser. —

25. Bæum eller rettere "Bæume" hvilket Navn
her norden for mange Bemærkelse som Krum, ex Bøg,
Æble, Asparb i Flertal, ex Karl Bjørgum. Her i Byen
her man flere Steder af Navnet Bæum, med ex sam-
me Skabelsesbetydning, saasom Gaarden Bæum, Høj-
bjerbæum, ovenfor Byllerup Sø. Eidbæum i Stor-
leia, Storsøbæum, i Nordvest for Gaarden Stor-
søe, o. s. v. —

26. Byllerup, fordum Gyllerup, af Gml. Elvejol,
da der i Nærheden af Gaarden gives baade Gml, samt
baade Gølsjordet og Gølmyrene. Endelig er det et Na-
boe Gaarden Bømark, nede ved Storelven, som Rester
"Leija", som betyder et lavt liggende England, der af
" og til oversvømmes af Elven. —

27. "Gie, fordum „Gienu" Gen) Jernalder, førte et El-
ven Østover fra Bæn, Navnet er siden f. —

28. Engeseth, af Eng og Sæt (Hjem) i Mo. Ingeseth, af Tilnavnet Inge.

29. Eskerud, fordum Eskirkethvet, af Esk ex stórr Ager, og Hvet ex Hvelt, v. s. v.

30. Erstad, fordum Erikstad, af Mandnavnet Erik, Genitiv første Bøjningsmaade.

31. Stegen fordum Stigen, af Stí ex trang Klev som ikke uden Besværlighed kan bestiges.

32. Brúrdal, hvilket Navn er en Forkortning af Gaardens oprindelige og rette Navn „Brúrundsdal", da Gaarden ligger i et lidet Dalføre og paa det bekjendte Brúrdalsvand. Hvilket Vand sikkert allerede af Hedningerne, ved Det er sikkert af Det tilbedte som Vielsens.

33. Reiskreen, fordum Reistkreen, af Reist, Hjelm og Kreen, Krans ex Afsats i Fjeldsiden.

34. Rompen, fordum Rúmpen, en fremstikkende Landtunge, der til begge Sider er omgivet af Vandet.

35. Klokkeseth, fordum Klokkesætter, som Kaldet af nedre Kirke stod paa Gaarden Leithe i Stiklestad hen til Sidevandet, og Klokkeseth var Sætter

lob lib bemeldte Gaard Liethe, hörer herfra lib Klok
sth. Kirken Klokke meen den vörter, hvorfor man
Kalde Nothen Klokkefolk.

36. Vadseth, fordum Vedseid, den Gaarden ligger paa
s Eid, Vsued Vandet.

37 Sandsjord, fordum Seinesjord, af Seine Lagstiur,
en Indvelneg i Elven af yngre Lag i, den Sandsjords
Elv i gamle Dage vaar rig paa Laks.—

38. Skjegstad, paakaldt fordi at der ved Gaarden gaar
ned i Vaen en bekjendt Elv, der gjör adskillige Bukt
neiger og store Skjegneiger (Bugter) for end den naar
Vaen.

39. Gjöster, af Gjed, en fjerbar Afgrodie

40. Ulvestad. Meen der tilbörlig til at antage, at
Gaarden er skiftet efter den første Oprydde, den Kunne
hedde Ulf, men da jeg ikke gammelt Dokument har
fundet Gaarden nevnt for Olstad, er jeg tilbörlig til at
antage, at den oprindelig har hedt Holestad, af Hol
el Holt, hvorpaa der ved Gaarden, der ovenfor Gamme,
findes flere endnu bekjendte Gravhöier.—

41. Kervig, fordum Kervig af Ker, en Samling af et naturligt afgrænset Stykke Land.

42. Hofseth fordum Hovedsæter, af Hoved, d. med Betydning fornemste Landsted, der i Forstand kun vedkommer et Hovedmed smukke (kun) Huse. Men kun sjeldent Hof (Hoved) siges om Ellingsviken Hovedet ved Olsvig (Holsvig) eller Hesjedalen, kun meget sjeldent med, ogsaa i forskjellige Hoveder, hvorfor Ord er formodentlig ikke Hus (Hus) og ikke som Mennesket antager, at hvor Gaarden navnet Hof eller Hov, Hoveder, findes, skal ogsaa et Hof (Hov) et Gaardshus, o. s. v.

43. Udegaard, er et Gaardsnavn for trykker ofte her paa Sønden, og forekommer som oftest i Forening med et andet Gaardsnavn, saasom Vestre Udegaard, Stigstad Udegaard, Gjerde Udegaard, Viseth Udegaard, Ker Udegaard, osv. under; men Østgaard er det eneste ægte Navn, og som sidst henseet, at Østgaard er en Gaard som ligger uden for Hovedgaarden, og at den engang i Tiden er bleven fraskilt denne ikke en forskilt Gaard; saa at de norske Gaardsnavne bliver vore Vestre Udegaard, Stigstad Udegaard

Jeskeülgaard, Vesthülgaard, Skeröfgaard, Tomroüfgaard,
og seks videre. - Alle Jaardene Gaards skyld heer Jaard Deres Nav-
ne der saa vel de Skylle vore lagt øde, og vel Deres oprindelige
Navne Jaarde bortfalne, baade af Historien og Sagen, saa
er dog een og anden Bemerkelse for vel unntagen; Dog jeg vil gandske Kort
heer fremsette seine Gaards, som vel Aar 1374 og 15 Aarhundred heer lig-
get øde, eller vel Jaardene Gaards og Dele staaer, ere blevne
Ralte Skyldsatte. Samtlider skyld jeg bemerke, at ved Aar
1428, laa øde baade i Vestre Ollerup følgende Gaards:
Skovsten, Flete, Sotte, Bjarmelund, Hvidkjær, Kjær-
deb, Sønnes, Skovgaard, Store Klund, Nedremand, osv.v.
Aar 1880 fik jeg af Kjøbt af Gaardmand Claus Martin-
sen i Tranekjær, et Stykke (Ruilgang) af Eng,
som havde været i Berg Jensen Jaards Jordlod, som man
havde Skjøde paa. Stykket var Kirketiends Jord
og havde følgende Indskrift og Aarstal, som ophørt Arbeide.
Ignem Gregorii Aarhus Anno 1621. Bogstaverne var
Skaarne med Skarpt Jern, og Stykket hvor jeg indfandt
til Muren i Bergen.

Skolevæsen.

1. Ingen Skole skuldt i Volden Jaar, Børn fik
heer i Sinde; Ingen af hvis Venner vore til Kjøn-

Do vaaneiwde, Der do bude, vilde hun ei lyde, Men vilde Bon-
den gjerne eide en nygen Kiende.-

2. Kalo eide Volden for, og for der ad trokke Egekvas,
hun medtig tog. Hun vilde Bonden skrokke, med Bosken og
med Kaarde; med Spyd og Hellebarde. Do gjorde der en stor
Allarm, idet do Bönder gaarde.

3. Der do kom inde Berkeuig, do Bönder willig vare, Betalte
ligligt hvorfor sig, stor Frygt do for sig bare; Tvang do idlig-
do, saameget Kalo sagde, og gav hun stor Forsoning tild, Det
Kalo vel behagede.

4. Det aaer og i den Gildetid, gods Ild do Bönder hende. Kalo
prövede det med Flid, en Kagge do tillagde, der do Bönder
kappedes, Kalo med sig knappedes, og hun det hen til Buendromd
sön, dersor blev hun Klappet.-

5. Den Grea lagde do tillaade, der gienge do til Hüse. Bonden
do drak som Vand, og tönte stor Klüse, do hoppede og sprun-
ge, do dandse og sienge. De talte meget og megel skarligt Ord,
alsom den stakkels Bonde.-

6. Derfor skaade en god Vea, at Kom du inde Kjorden, Jeg
ramder dig ret Kjorligen, Du sigt med i Jorden; tho vel du
dig ophotte, og med den Volbornum trotte, Jeg sor dig om del-
hvide Skiæg, Do gjör Dig en Trolle.

7. Hjes! hos, holdt stille i Tandem Rend, slig Snak vil vi
ei høre, Kommer jeg i Fjorden ind, vi skal dem med os finde.
Hvad skal Bønder sige, for Mugter mon hun vigte, for skal
til Brommerholm, der skal han Hunde tigge. –

8. De fore fra Gren. – Næste Dag, de var ei gode at mide. Til
Hjorthuus stode deres Øine, de hujede, skrev skjøde, de troge
sig ei i vare, for Baermugtens Fare, forend at deres vilde Kat,
stod fast ude i den Snare. –

9. Paa Hjorthuus toge de Karter, thi Nattex var for Hunde,
gav Ordre til de Ekekarr, at de ved Fjæl og Strande, rigtig skulle
vare, at Bøndord ei skulle fare, Herfra og ind i Østre fjord,
til den afbrudte Skov. –

10. Alvig gik det dog paa Sølgt, der jo udkom at Byggi. Byggen
bliver snart opfyldt, hvor Mand til Vogne fyldte. Næste Gaar
næppe, endnu Stænger knappe, og nogle Tage Korntis, og strøgt
paa Stuen opstrakte.

11. Det var Halvfemsindstyvende, af årlig Vaabenmønd gode,
hvor andre de afmønstrede, og strøgt paa stande Side, til
Hjørholmene trække, hvem Skulle de ville vække. De
Ekekarrer, hvor og en, de mange snart forskrække. –

12. De gjænge did, hvor Skabe laa, og fik de dem i Siæk, Det
er nu Tid du skal opstaa, Her ville vi dig finde, her alle

ve indrolleds. Det dø vil ej skeen, longere ind i Aarhundred, vil vi dog ei bespøre.—

13. Det kommer mig nu ei tilpas, at jeg skal Eder lyde, Alle ere mine Fiender, og skere dem mine Ryge. Ville I ei lide stil, Ed Pust vil jer skal spille, Sidst kun jeg vel forstaa, med Ilden Eder dølle

14. Strøet hvilter der de Brød og Brev, og Stenen og af Stregen, I Dina hvilter Kaus og Knar. Nu legger jeg ei longer, At I ladmig Livet nyde, Det vil jeg Eder bede. Haud I os mig begiøre vil, Det skal I gjøre nyde.—

15. Porten lyste Fiskfred, Hun talte ei om Liede. Herinde gjør di vi Forbrød, Dig giver ingen Liede. Selv mon du Freden bryde, Selv skal Du kunnem nyde; Haud passer vi paa Hus-lond Din, Hun var ei vel belyde.—

16. For Hunden ville vi ei her longere staa, Ny Snak vil vi ei høre, Til Vands— og skal strøet paa Land, Vi vil kun med os føre. Paa Holmen udfor Rødvad, som kun Ilsporn bog go. Der skal Du os hvide Visitats, med Kinderne af Rø-go.

17. Før i Rummet maatte kun gaa, I Kullen der fra Vinden. Ingen Ild der hande kun faa, Der fadkun som en Synder, Du

Alle sam kum at Rad, Der sad kun som en Statist, Kun
grod og bad sam hjertelig, Om Deres Vens Sag trakted. Det
18. var og idet Øjeblik Sjog, Sam Himmelen ei mon Komme,
Deres Vrede den forgik, De blev mere fromme. De lod
sig dog bede, Lod fare deres Vredi; Jagob Skabo skaf til
Smeunen * Det mon de tilsted.-
19. Sa skaf Skabo meget lang, en sin Fiender Hender.
Han mantte det og samme Gang, med Ed og Haand bekræfte,
Ei ind i Vaben mer, Eibnygen Egetker. De sporne
Mord, sa hver og en, De mon det tilsted.
20. Lykken Kommer, Lykken gaar, det under lig sig vender,
Se tid at Lykken kun sig staar, At du sig selv ophøjer,
Thi Lykken er som Ren, Der for mix gode Skabo, Sorgt
den ikke Bonden graa, Det mender sig dig Skabo.-
* Smeunen Ruder et Sted ved Kongevejen i Ekkerns-
herrederne, som er gansk ukendelig for ung Dam, og i denne
Flue eller Hytte sadte de Skabo i Land og overlod ham
ganske til sig selv.- Om Jagob Skabo, se mere udførligere
hos Grimm Oldsagnene.-

D. Jelling